

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/360069091>

TA'LIM TIZIMIGA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH

Conference Paper · December 2015

CITATIONS

0

READS

12

2 authors, including:

Odiljon Tobirov

Gulistan State University

36 PUBLICATIONS 2 CITATIONS

SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Geography, ecology, tourism and education [View project](#)

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

**ЎЗБЕКИСТОН ГЕОГРАФИЯ ЖАМИЯТИ
НАМАНҒАН ВИЛОЯТИ БЎЛИМИ**

**НАМАНҒАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
ГЕОГРАФИЯ КАФЕДРАСИ**

**ФАРҒОНА ВОДИЙСИ
ГЕОГРАФЛАРИ УЮШМАСИНИНГ
ИЛМИЙ –АМАЛИЙ СЕМИНАРИ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

Наманган - 2015

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

**ЎЗБЕКИСТОН ГЕОГРАФИЯ ЖАМИЯТИ
НАМАНГАН ВИЛОЯТИ БЎЛИМИ**

**НАМАНГАН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
ГЕОГРАФИЯ КАФЕДРАСИ**

*География кафедрасининг 40 йиллиги ва
география фанлари номзоди, доцент
Т.Н.Маллабоев таваллудининг
75 йиллигига бағишланади*

**ФАРҒОНА ВОДИЙСИ ГЕОГРАФЛАРИ
УЮШМАСИНИНГ ИЛМИЙ –АМАЛИЙ СЕМИНАРИ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

(Наманган, 12 декабрь, 2015 йил)

Наманган-2015

bo'lishi ham mumkin.”² Hozirga kelib bu fikrlarni aksini kuzatmoqdamiz. “Obod volahalar ser unum yerlar issiq sevar ekinlardan mo'l hosil olish u yoqda tursin” kelajakda boridan ham ajralib qolishimiz mumkin. Ha shunday holat kuzatilishi ehtimoldan holi emas. Agarda Orol dengizi mutloqo qurib qolguday bo'lsa, biz bu holatni oldini olmasak, kelajakda Orol o'rnida paydo bo'lgan cho'llardan shamol yordamida ko'tarilgan tuzli qumlar sharqiy tomonimizda joylashgan to'g'lardagi abadiy muzliklarni erib tugatkuday bo'lsa, kichik daryolarimiz qolib O'rta osiyodagi ikki yirik daryo Amudaryo va Sirdaryo ham mavsumiy daryolarga aylanib qoladi. Natijada O'rta osiyo hududi qurg'oqchil mintaqaga aylanib qolishi, bu esa O'rta osiyo mamlakatlariga iqtisodiy muamolarini olib kelishi, o'sib borayotgan aholini oziq – ovqat bilan ta'minlash muammosi kelib chiqishi mumkin. Shunday ekan “pichoq suyakka borib taqalganda emas” imkon borligida oldini olishimiz zarur. To'g'ri hozirgi kunga qadar Orol dengizi muamolarini yechish to'g'risida bir necha nomzodlik, doktorlik ishlari qilingan, lekin, orol dengizini suv yuzasi hamon qisqarib bormoqda.

Hozirgi kunda orolni qutqarib qolish to'g'risida ko'plab takliflar o'rtaga tashlangan.

- Ba'zilar Amudaryo va Sirdaryo boshlanishi muzliklarini ma'lum bir km kv ni

eritib yuborishni ko'pchilik maslahat bermoqda.

- Boshqalar esa O'rta Osiyodagi suv omborlari suvini daryolarga ochib yuborishni o'rtaga tashlagan.

-Bulardan tashqari ko'pchilik mutaxassislar Orol dengizi ostida taxminan 1-1,5 ming m chuqurlikda Orolning 1961 yilga qadar bo'lgan suv hajmiga nisbatan 4 barobar va undan ham ko'proq miqdordagi yer osti suvlari mavjud ushbu suvlarni burg'ular orqali dengizga ko'tarib chiqarish mumkinligini ta'kidlashmoqda.

Lekin yuqoridagi takiflarni amalga oshirilsa ijobiy holatdan ko'ra salbiy oqibatlari ko'piroq bo'lishi mumkin.

Orol dengizini qutqarish mumkin. Qachonki, O'rta Osiyo mamlakatlari birlashgan holatda bir yoqadan bosh chiqarib harakat qilishlari kerak. Chunki Orol dengizi muammosi faqatgina O'zbekiston va uning fuqoralarining muammosi emas balki, butun O'rta Osiyo xalqlarining muammosidir. Bu bilan Orol dengizi qutqarish uchun faqat o'zimizgina harakat qilmoqdamiz degan fikrdan yiroqdamiz. Lekin bizga bir butunlik, to'g'ri loyiha, to'g'ri qaror ostida birlashib harakat qilmog'imiz zarur. Chunki biz O'rta Osiyoliklarni kelajagimiz haqida gap bormoqda. Jahon hamjamiyatida o'z o'rnimizni topib borayotgan bir vaqtda Orol dengizi muammosi oyog'imizdan chalishi ehtimoldan holi emas.

TA'LIM TIZIMIGA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH

Abduvaliyev H., Tobirov O.Q., Mahmudov B. X. (FarDU, QDPI)

Muhtaram Prezidentimizning bevosita rahnamoliklarida qabul qilinib, ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan milliy dasturlardan ko'zlangan asosiy maqsad - sog'lom va barkamol, mustaqil fikrlaydigan, Vatanimiz kelajagi uchun mas'uliyatni o'z zimmasiga olishga qodir bo'lgan avlodni tarbiyalashdan iboratdir.

Shundan kelib chiqib, ta'lim berishda o'quv xonalarini kompyuter texnikasi bilan jihozlash va ta'lim-tarbiya jarayoniga zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiya-

larni joriy etish bo'yicha tizimda ko'plab ishlar amalga oshirib kelinmoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2002-yil 30-maydagi “Kompyuterlashtirishni yanada rivojlantirish va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish to'g'risida”gi PF-3080-sonli Farnoni va Vazirlar Mahkamasining 2002-yil 6-iyundagi “Kompyuterlashtirishni yanada rivojlantirish va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida”gi 200-sonli qarori ijrosini ta'minlash bo'yicha Xalq ta'limi vazirligi tomonidan aniq chora-tadbirlar rejasi ishlab chiqilgan. Mazkur chora-tadbirlar asosida

² M.Qoriyev. O'rta Osiyo tabiiy geografiyasi. 1968 y. 132 b.

hududiy xalq ta'limi boshqarmalari va vazirlik tasarrufidagi muassasalar tomonidan amalga oshiriladigan ishlar belgilab berilib, ularning ijro monitoringi muntazam olib borilmoqda.

Barcha o'quv fanlari bo'yicha elektron o'quv vositalarining yaratilishi mazkur fanlarni o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatini kengaytiradi va o'z navbatida o'quvchilarning mazkur fanlarni chuqur o'zlashtirish samaradorligini oshiradi.

Ayni vaqtda barcha ta'lim muassasalari optik-tolali aloqa kanallari asosida yagona, yuqori tezlikdagi milliy elektron ta'lim tarmog'iga ulangan.

Respublikamizning barcha ta'lim muassasalarida kompyuter sinflari, lokal tarmoq va internet tarmog'iga ulanish imkoniyati mavjud. Ta'lim muassasalarining videoan-juan - aloqa vositalari bilan jihozlanishi korporativ tarmoqdan foydalanish ko'lamini yanada oshirib, ma'lumotlar almashinuvi sifatini yangi bosqichga olib chiqdi. Masofaviy elektron tizimi tayanch ta'lim muassasalari hamda xorijdan taklif etilgan malakali professor-o'qituvchilarning ma'ruzalarini turdosh ta'lim muassasalari talabalariga o'qitish, real vaqtdagi video va audio ta'lim resurslarini masofadan yozib olish va istalgan vaqtda o'quv jarayonida foydalanish, turli ta'lim muassasalari talabari o'rtasida fanlar bo'yicha munozara va muhokamalar, olimpiadalar tashkil etish, teletibbiyot seanslarini turdosh ta'lim muassasalari talabalariga namoyish etish, malaka oshirish va qayta tayyorlash kurslarini tashkil etishda muhim ahamiyat kasb etadi. Tizimni boyitish maqsadida ta'lim muassasalarining malakali professor-o'qituvchilari tomonidan multimediali interaktiv hamda o'quv-uslubiy majmualar yaratilgan bo'lib, ularning mingga yaqini ta'lim tizimi elektron kutubxonalariga joylashtirilmoqda.

Ayniqsa, ta'lim tizimida o'qitishning ilg'or pedagogik texnologiyalari va interfaol usullari keng qo'llanilayotir. Elektron qo'llanmalarga ega axborot-resurs markazlari yoshlarga sifatli bilim berish, hech kimdan kam bo'lmagan avlodni voyaga yetkazishda qo'l kelmoqda.

Shu kungacha xalq ta'limi sohasida yaratilgan barcha o'quv-me'yoriy hujjatlar,

darslik va o'quv-uslubiy qo'llanmalarini internet formatiga o'tkazish va ularni portalga joylashtirish ishlari keng ko'lamda olib borilmoqda.

Misol tariqasida Ziyonet axborot ta'lim tarmog'i ta'lim tizimiga yangi axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini tadbiq etish bilan birga ta'lim va yoshlarga mo'ljallangan resurslar va xizmatlarni o'zida jamlaydi va ularning resurs zahirasini muntazam boyitib boradi. Shu qatorda uTube.uz, Fikr.uz, Tanlov.uz kabi axborot tizimlarini ham keltirib o'tishimiz mumkin.

Bunda axborot resurs markazlarida o'quvchilar hamda o'qituvchilarga mo'ljallangan elektron resurslar to'planadi, mazmuni tahlil qilinadi. Ularning mustaqil ishlashlari uchun hamda internet tarmog'i orqali axborotning istagan turini topish imkoniyati yaratiladi. Axborot resurs markazi pedagogik va kutubxonachilik ishlarini integratsiyalovchi tizim bo'lib qolishi, o'quvchilar va pedagoglarga axborot xizmati ko'rsatishini ta'minlaydi.

Axborot kommunikatsiyalar asri deb nom olgan XXI asrda kompyuter texnikasi kirib bormagan sohaning o'zi qolmadi. Xususan, axborot kommunikatsiya texnologiyalarining boshqaruv jarayonidagi o'rni beqiyosdir. Boshqarish eng avvalo kerakli ma'lumotlarga, axborotga o'rnida va vaqtida ega bo'lishni taqozo etadi va o'z navbatida axborotlar ham boshqarishni talab etadi.

Shundan kelib chiqib, tizimda ta'lim jarayonini boshqarishda AKT dan foydalanish borasida ham arzigulik ishlar amalga oshirilmoqda. Ta'lim muassasalari orasidagi ijro intizomi nazorati, axborot, hujjatlar almashinuvning avtomatlashtirilgan, modem aloqasiga asoslangan tizimi joriy etildi. Ta'lim tizimida o'quv jarayonini nazorat qilish va ularni boshqarishning AKTga asoslangan tizimini barpo etish ishlari muntazam olib borilmoqda.

Xulosa qilib aytganda ta'lim tizimida o'rnatilgan kompyuter texnikalaridan faqat informatika fanini o'qitishda emas, balki barcha fanlarni o'qitish, ulardan ta'lim-tarbiya jarayonlarini boshqarishda unumli foydalanish hamda multimediya o'quv vositalari va resurslaridan keng foydalanish ta'lim jarayonida yuqori samaradorlikka erishishni ta'minlaydi.

Солиев Э.А., Мирзаахмедов И.К., Мирзаахмедов Ш.Ш. Фарғона водийси шаҳарлари ҳаво ҳарорати режимининг ўзгарувчанлиги.....	74
Abduvaliyev H., Tobirov O.Q., Mahmudov B. X. Farg'ona viloyatida ekoturizmni shakllantirish va uning kelajak istiqbollari.....	76
Qo'ziboyeva O., Rejaboyev A. O'zbekistonda ekoturizmni rivojlantirish masalalari.....	78
Hoshimov A.N., Qo'chqarov O. Orol dengizi halokati va uning salbiy oqibatlarini.....	80
Abduvaliyev H., Tobirov O.Q., Mahmudov B. X. Ta'lim tizimiga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish.....	82
Abdinazarova H., Yuldasheva D., Akbarova M. Ta'lim tizimida ekologik – barqaror taraqqiyot tushunchalarini o'quvchilar ongiga singdirishning ba'zi masalalari.....	84
Бадалова М.А. Амалий география фанида “Табиий географик жараёнлар” мавзусини ўқитишда маҳаллий материаллардан фойдаланиш.....	86
Бердиев Ғ., Отажонов Ш., Одашева Д. Географик ахборот тизимларининг вужудга келиши ва ривожланиши.....	88
Джўрабоева Х. “Материклар ва океанлар табиий географияси” курси бўйича айрим мавзуларни ўқитишда ўйинлардан фойдаланиш.....	91
Мирзаахмедов Ҳ.С. Мактаб география дарсликларини картографик материаллар билан таъминланиши бўйича айрим мулоҳазалар.....	93
Mirzamahmdov O., Dehqonova SH. Farg'ona vodiysi landshaftlari o'zgarishining ayrim jihatlari.....	95
Mo'minov D., Abdunazarov L. Geografiya ta'limining dolzarb masalalari.....	97
Qo'chqarov O., Qo'chqorova K., Hoshimov A. O'quvchilarga ekologik ta'lim tarbiya berish.....	99
Аҳмадалиев Ю., Отакулов П., Маматисаков Ж. Табиий ресурслардан фойдаланишда тарихий - географик ва маҳаллий хусусиятларни ҳисобга олиниши.....	103
Жумаханов Ш.З., Макулов Ж.Т., Қудратова У. М. Геоэкологияда давлат чегарасини белгилаш ва ўзгартиришнинг халқаро- ҳуқуқий асослари.....	105
Махмудова М.Ж. Ўзбекистонда хизмат кўрсатиш соҳаларини ривожлантиришнинг ҳудудий хусусиятлари.....	110
Атажонов М. Абдуллаев Ж. Фарғона водийси аҳолисининг ўсиши ва унга хос хусусиятлар.....	112
Абдуллаева Г.М., Хакимжонова Д.Ш. Аграр соҳанинг ҳудудлар миқёсида тутган ўрни ва ривожланиши хусусида.....	113
Абдурахмонов Ғ., Юлдасева Н., Юсупчаева Х. Фарғона водийсида деҳқончиликда амалга оширилган хўжалик-маданий анъаналарининг маҳаллий хусусиятлари.....	116
Баратов А. Наманган вилоятда ирригация тизимини шакллантириш, қайта қуриш ва улардан самарали фойдаланиш масалалари.....	118
Berdiyev G', Rahimov N., Temirov B. Aholi migratsion harakatiining o'zgarishlari.....	122
Абдувалиев Х. Фарғона вилояти аҳолисининг фуқоролар йиғинлари бўйича тақсимланиши.....	124
Баратов А. Наманган вилояти суғориш тарихи ҳақида қисқача мулоҳазалар.....	128
Махмудова М.Ж. Боғдорчилик ва узумчилик тармоқларида иқтисодий самарадорликни оширишнинг айрим жиҳатлари.....	130
Abdinazarova H., Yuldashyeva D. Agroturizm va uni rivojlantirishning ayrim masalalari.....	132
Жумаханов Ш.З., Сиддиқов С.Ш. Наманган вилоятида аҳоли кўрғонлари шаклланишининг тарихий-географик омиллари.....	135
Мўминов М (НамДУ), Мўминов У.М Аграр секторда кооперация муносабатлари ривожланишининг жаҳон тажрибаси.....	140
Jumaxanov Sh.Z., Jo'raxo'jayev T.X. Iqtisodiyotni tarkibiy o'zgartirishda mintaqaviy yondashuv: mohiyati va mazmuni.....	142